

Aralık 2023

ANONİM ŞİRKETLERDE PAY REHNİ KURULMASI İŞLEMLERİ

(Bu makale 25 Aralık 2023 tarihinde Av. Dr. Umut Kolcuoğlu'nun Nasıl Bir Ekonomi Gazetesindeki Hukuk Notları başlıklı köşesinde yayımlanmıştır.)

Ticaret hayatında şirket paylarının sıklıkla hukuki işlemlere konu edildiğini görüyoruz. Anonim şirketlerde pay rehni, pay sahiplerinin finansal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla başvurdukları önemli bir araç olarak karşımıza çıkıyor. Bu yazımızda, dikkatlice planlanması gereken bir işlem olan anonim şirket paylarının rehni ve rehin işlemlerinde dikkat edilmesi gereken önemli konular üzerinde duracağız.

Finansman ihtiyacının karşılanmasında pay rehni uygulamaları, şirketler ve pay sahipleri için stratejik öneme sahip. Basitçe; rehin, alacaklı tarafa üzerinde rehin kurulan hak veya alacağı paraya çevirerek alacağını tahsil etme imkânı veriyor. Borçlu veya bir üçüncü kişi, borcun ifa edilememesi ihtimalini gözeterek alacaklı için güvence teşkil etmesi amacıyla bir hak veya alacak rehnedebiliyor. Anonim şirketlerde pay rehni, pay sahipliği hakları üzerinde kurulan bir rehin olup, pay sahiplerinin anonim şirket nezdinde sahip olduğu payların belirli şartlar altında bir borç için teminat olarak gösterilmesi anlamına geliyor.

Anonim şirket payları üzerinde rehnin geçerli bir şekilde kurulması için hukuki açıdan dikkat edilmesi gereken, şirket paylarının senede bağlanıp bağlanmadığına göre farklılık gösteren, bazı konular bulunuyor. Pay senedi, şirketin sermayesini temsil etmeye çıkarılan kıymetli evraktır. Paylar senede bağlanmamışsa – diğer bir deyişle, şirket pay senedi bastırmamışsa – payların rehnedilmesi için taraflarca yazılı bir rehin sözleşmesi yapılması gerekiyor. Senede bağlanmamış anonim şirket payları üzerindeki rehin bu sözleşmenin yapılmasıyla kuruluyor.

Payların senede bağlandığı ihtimalde ise rehin işlemleri çıkarılan pay senedi türüne göre farklılık gösteriyor. Anonim şirketler, hamiline veya nama yazılı pay senedi çıkarabiliyor. Hamiline yazılı pay senetlerinin rehni, yazılı bir rehin sözleşmesi yapılarak senetlerin zilyetliğinin rehin alacaklısına devri, yani senetlerin alacaklıya teslimi ile yapılıyor. Rehni şirket ve üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için rehin alan tarafından Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirim yapılması da yerinde olur. Bu bildirim, rehin işlemini açıklayıcı işleve sahip. Uygulamada hamiline yazılı pay senetlerinin rehinli olduğu, taraflarca senet üzerine de işlenebiliyor. Tarafların imza altına aldığı bu tür beyanlar, senedi elinde bulunduran rehinli alacaklıdan senedi iktisap etmeye kalkışan üçüncü kişilerin iyi niyetini ortadan kaldıracaktır. Pay üzerinde kurulan rehin, senedin incelenmesiyle tespit edebileceği için, bu durumda üçüncü kişi salt rehni kendisine bildirilmemiş olması nedeniyle korunmuyor.

Nama yazılı pay senetlerinin rehni ise taraflar arasında yazılı bir rehin sözleşmesi imzalanması ve/veya nama yazılı senetler üzerinde rehin ciro su işlemi yapıldıktan sonra senetlerin teslim edilmesi (zilyetliğin devri) gerekiyor. Çıplak paylar ve nama yazılı pay senetleri üzerinde rehin hakkının pay defterine kaydı konusunda yasa da açıklık bulunmuyor. Bu durum dikkate alındığında, tartışmaya açık olmakla birlikte rehni geçerli olarak doğması için pay defterine kayıt şartı

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

bulunmuyor. Ancak rehin hakkının pay defterine kaydedilmesi imkânı, şirkete ve üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesinde kolaylık sağlayacağı için yasadaki bu boşluğun giderilmesinde fayda var.

Nama yazılı pay senetlerinde rehin tesisi için yukarıda belirttiğimiz esaslar, bir tür kıymetli evrak olan ilmühaberler için de geçerli. İlmühaberler, asıl pay senetleri çıkarılana kadar geçici olarak payı temsil etmek üzere çıkarılan senetler olup, nama yazılı pay senetlerine ilişkin hukuk kuralları ilmühaberlere de uygulanıyor.

Sonuç olarak, anonim şirketlerde pay rehni, ilgili payları elinde bulunduran pay sahiplerinin finansman ihtiyacının karşılanmasında önemli avantajlar sağlayabiliyor. Bununla birlikte, anonim şirket payları üzerinde geçerli bir şekilde rehin kurulması ve dolayısıyla, rehnedilen varlığın alacaklı bakımından güvence teşkil etmesi için kısaca değindiğimiz bu konuların göz önünde bulundurulması gerekiyor.

İLETİŞİM

Av. Dr. Umut Kolcuoğlu

ukolcuoglu@kolcuoglu.av.tr

Av. Duygu Yurtal

dyurtal@kolcuoglu.av.tr